सप्तमः प्रश्नः

॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥सप्तमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके सप्तमः प्रपाठकः॥

एतद्वाँह्मणान्येव पश्चं हवी १ षिं। अथेन्द्रांय शुनासीरांय पुरोडाशुं द्वादेशकपालुं निर्वपति। संवत्सरो वा इन्द्राश्नासीरंः। संवत्सरेणैवास्मा अन्नमवं रुन्धे। वायव्यं पयो भवति। वायुर्वे वृष्ट्यै प्रदापयिता। स एवास्मै वृष्टिं प्रदांपयति। सौर्यं एकंकपालो भवति। सूर्येण वा अम्षिमं होके वृष्टिर्धृता। स एवास्मै वृष्टिं नियंच्छति॥१॥ द्वादशगुव सीरं दक्षिणा समृद्धौ। देवासुराः संयंता आसन्। ते देवा अग्निमंब्रुवन्। त्वयां वीरेणासुरानभिभंवामेति। सौंऽब्रवीत्। त्रेधाऽहमात्मानं विकेरिष्य इतिं। स त्रेधाऽऽत्मानं व्यंकुरुत। अग्निन्तृतीयम्। रुद्रन्तृतीयम्। वरुणन्तृतीयम्॥२॥

सौंऽब्रवीत्। क इदन्तुरीयमितिं। अहमितीन्द्रौंऽब्रवीत्। सन्तु सृंजावहा इतिं। तौ समसृजेताम्। स इन्द्रंस्तुरीयंमभवत्। यदिन्द्रंस्तुरीयमभंवत्। तदिंन्द्रतुरीयस्यैन्द्रतुरीयत्वम्। ततो वै देवा व्यंजयन्त। यदिंन्द्रतुरीयं निरुप्यते विजित्यै॥३॥

वृहिनीं धेनुर्दक्षिणा। यद्घहिनीं। तेनांश्रेयी। यद्गैः। तेनं रौद्री। यद्धेनुः। तेनैन्द्री। यत्स्री स्ती दान्ता। तेनं वारुणी समृद्धै। प्रजापंतिर्य्ज्ञमंसृजत॥४॥

त १ सृष्ट १ रक्षा ईस्यजिघा १ सन्। स पृताः प्रजापंतिरात्मनों देवता निरंमिमीत। ताभिवें स दिग्भ्यो रक्षा ईसि प्राणुंदत। यत्पंश्चावृत्तीयं जुहोतिं। दिग्भ्य एव तद्यजंमानो रक्षा ईसि प्रणुंदते। समूं छ १ रक्षः सन्दंग्ध १ रक्ष इत्यांह। रक्षा ईस्येव सन्दंहित। अग्नयं रक्षोघ्ने स्वाहेत्यांह। देवतांभ्य एव विजिग्यानाभ्यों भाग्धेयं करोति। प्रष्टिवाही रथो दक्षिणा समृं खे॥ ५॥

इन्द्रों वृत्र १ हत्वा। असुंरान्पराभाव्यं। नमुंचिमासुरन्नालंभत।

त श्चाच्यां ऽगृह्णात्। तौ समंलभेताम्। सौं ऽस्माद्भिशुंनतरो-ऽभवत्। सौं ऽब्रवीत्। सुन्धा श्सन्दंधावहै। अथु त्वाऽवं स्रक्ष्यामि। न मा शुष्केण नार्द्रेणं हनः॥६॥

न दिवा न नक्तमितिं। स पृतम्पां फेनंमसिश्चत्। न वा पृष शुष्को नार्द्रो व्युंष्टाऽऽसीत्। अनुंदितः सूर्यः। न वा पृतद्दिवा न नक्तम्। तस्यैतस्मिं लोके। अपां फेनेंन् शिर् उदंवर्तयत्। तदेन्मन्वंवर्तत। मित्रंद्रुगितं ॥७॥

स पृतानेपामार्गानेजनयत्। तानेजुहोत्। तैर्वे स रक्षार्स्यपाहतः। यदंपामार्गहोमो भवंति। रक्षंसामपंहत्यै। पृकोल्मुकेनं यन्ति। तिद्धं रक्षंसां भाग्धेयम्। इमान्दिशं यन्ति। पृषा वै रक्षंसान्दिक्। स्वायांमेव दिशि रक्षारंसि हन्ति॥८॥

स्वकृंत इरिंणे जुहोति प्रद्रे वां। पृतद्वे रक्षंसामायतनंम्। स्व पृवायतंने रक्षा रेसि हन्ति। पूर्णमयेन स्रुवेणं जुहोति। ब्रह्म वै पूर्णः। ब्रह्मंणैव रक्षा रेसि हन्ति। देवस्यं त्वा सिवतुः प्रम्व इत्याह। स्वितृप्रंसूत पुव रक्षा शिस्ति हिन्त। हृत रक्षा ऽविधिष्म रक्ष् इत्याह। रक्षंसा इस्तृत्यै। यद्वस्ते तद्दक्षिणा निरवंत्यै। अप्रंतीक्ष्मायंन्ति। रक्षंसामन्तर्हित्यै॥९॥

युच्छुति वरुंणुन्तृतींयुं विजित्या अस्जत् समृंख्ये हनो मित्रंद्रुगितिं हन्ति स्तृत्ये त्रीणिं च॥१॥[१]

धात्रे पुरोडाशं द्वादंशकपालं निर्वपित। संवृत्सरो वै धाता। संवृत्सरेणैवास्मैं प्रजाः प्रजनयित। अन्वेवास्मा अनुंमितर्मन्यते। राते राका। प्र सिनीवाली जनयित। प्रजास्वेव प्रजातासु कुह्वां वाचन्दधाति। मिथुनौ गावौ दक्षिणा समृद्धौ। आग्नावैष्णवमेकांदशकपालं निर्वपिति। ऐन्द्रावैष्णवमेकांदशकपालम्॥१०॥

वैष्ण्वित्रिकपालम्। वीर्यं वा अग्निः। वीर्यमिन्द्रंः। वीर्यं विष्णुः। प्रजा एव प्रजाता वीर्ये प्रतिष्ठापयति। तस्मौत्प्रजा वीर्यावतीः। वामन ऋष्भो वही दक्षिणा। यद्वही। तेनौग्नेयः। यदंषभः॥११॥ तेनैन्द्रः। यद्वांम्नः। तेनं वैष्ण्वः समृंद्धौ। अग्नीषोमीयमेकां-दशकपालं निर्वपति। इन्द्रासोमीयमेकांदशकपालम्। सौम्यं चरुम्। सोमो वै रेतोधाः। अग्निः प्रजानां प्रजनियता। वृद्धानामिन्द्रः प्रदापियता। सोमं एवास्मै रेतो दर्धाति॥१२॥ अग्निः प्रजां प्रजनियति। वृद्धामिन्द्रः प्रयंच्छति। बुभुर्दक्षिणा समृंद्धौ। सोमापौष्णं चरुं निर्वपति। ऐन्द्रापौष्णं चरुम्। सोमो वै रेतोधाः। पूषा पंशूनां प्रजनियता। वृद्धानामिन्द्रः प्रदापियता। सोमं एवास्मै रेतो दर्धाति। पूषा पश्नम्रजनियति॥१३॥

वृद्धानिन्द्रः प्रयंच्छिति। पौष्णश्चरुभंविति। इयं वै पूषा। अस्यामेव प्रतितिष्ठति। श्यामो दक्षिणा समृद्धौ। बहु वै पुरुषो मेध्यमुपंगच्छित। वैश्वान्रं द्वादंशकपालं निर्वपित। संवृत्स्रो वा अग्निवैश्वान्रः। संवृत्स्रेणैवैन इं स्वदयित। हिरंण्यं दक्षिणा॥१४॥

प्वित्रं वै हिरंण्यम्। पुनात्येवैनम्। बहु वै राजन्योऽनृतं

करोति। उपं जाम्यै हरंते। जिनातिं ब्राह्मणम्। वद्त्यनृंतम्। अनृंते खलु वै क्रियमांणे वरुणो गृह्णाति। वारुणं यंवमयं चरुं निर्वपति। वरुणपाशादेवैनं मुश्रति। अश्वो दक्षिणा। वारुणो हि देवत्याऽश्वः समृद्धौ॥१५॥

ऐन्द्रावैष्णुवमेकांदशकपालुं यहंषुमो दर्धाति पूषा पुशून्प्रजनयित् हिरंण्युं दक्षिणा दक्षिणेकं च॥२॥ [२]

र्ितनां मेतानि ह्वी १ षि भवन्ति। एते वै राष्ट्रस्यं प्रदातारेः। एतेऽपादातारेः। य एव राष्ट्रस्यं प्रदातारेः। येऽपादातारेः। त एवास्मैं राष्ट्रं प्रयंच्छन्ति। राष्ट्रमेव भंवति। यत्संमाहृत्यं निर्वपंत्। अरंत्रिनः स्युः। यथायथन्निर्वपति रित्तत्वायं॥१६॥ यत्स्यो निर्वपंत्। यावंतीमेकंन ह्विषाऽऽशिषंमव रुन्धे। तावंतीमवंरुन्धीत। अन्वहन्निर्वपति। भूयंसीमेवाशिष्मवं रुन्धे। भूयंसो यज्ञऋतूनुपंति। बार्हस्पत्यं च्रं निर्वपति ब्रह्मणों गृहे। मुख्त एवास्मै ब्रह्म सङ्श्यंति। अथो ब्रह्मंन्नेव क्षत्रमन्वारंम्भयति। शितिपृष्ठो दिक्षंणा समृद्धे॥१७॥

ऐन्द्रमेकांदशकपाल र राजन्यंस्य गृहे। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। ऋषभो दक्षिणा समृद्धे। आदित्यं चरुं मिहंष्ये गृहे। इयं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठति। धेनुर्दक्षिणा समृद्धे। भगांय चरुं वावातांये गृहे। भगंमेवास्मिन्दधाति। विचित्तगर्भा पष्ठोही दक्षिणा समृद्धे॥१८॥

नैर्ऋतं चरुं परिवृत्त्यै गृहे कृष्णानां व्रीहीणाञ्चखिनिर्मित्रम्। पाप्मानमेव निर्ऋतिन्निरवंदयते। कृष्णा कूटा दक्षिणा समृद्धै। आग्नेयमृष्टाकपाल समृद्धै। गृहे। सेनामेवास्य सङ्श्यंति। हिरंण्यं दक्षिणा समृद्धै। वारुणन्दशंकपाल स्तूतस्यं गृहे। वरुणस्वमेवावं रुन्धे। महानिरष्टो दक्षिणा समृद्धै। महानिरष्टो दक्षिणा समृद्धै। मारुत सप्तकंपालङ्गाम्ण्यो गृहे॥१९॥

अत्रं वै म्रुतः। अत्रंमेवावं रुन्धे। पृश्चिदक्षिणा समृद्धे। सावित्रं द्वादंशकपालङ्कृत्तुर्गृहे प्रसूत्ये। उपध्वस्तो दक्षिणा समृद्धे। आश्विनन्द्विकपालः संङ्गृहीतुर्गृहे। अश्विनौ वै देवानां भिषजौ। ताभ्यांमेवास्मै भेषजं करोति। स्वात्यौ दक्षिणा समृद्धै। पौष्णं चुरुं भागदुघस्यं गृहे॥२०॥

अत्रं वै पूषा। अत्रंमेवावं रुन्धे। श्यामो दक्षिणा समृद्धे। रौद्रङ्गांवीधुकं चरुमंक्षावापस्यं गृहे। अन्तृत एव रुद्रत्रिरवंदयते। श्वल उद्घारो दक्षिणा समृद्धे। द्वादंशैतानिं ह्वी १ पि भवन्ति। द्वादंश मासाः संवत्स्रः। संवत्सरेणैवास्में राष्ट्रमवंरुन्धे। राष्ट्रमेव भंवति॥२१॥

यन्न प्रति निर्वपैत्। रिवनं आशिषोऽवंरुन्धीरन्। प्रतिनिर्वपिति। इन्द्रांय सुन्नाम्णे पुरोडाश्मेकांदशकपालम्। इन्द्रांया होमुचें। आशिषं पृवावंरुन्धे। अयं नो राजां वृत्रहा राजां भूत्वा वृत्रं वंध्यादित्यांह। आशिषंमेवेतामा शास्ते। मैत्राबार्हस्पत्यं भवति। श्वेतायैं श्वेतवंत्सायै दुग्धे॥२२॥

बार्हस्पत्ये मैत्रमपि दधाति। ब्रह्मं चैवास्मैं क्षत्रं चं समीची दधाति। अथो ब्रह्मंन्नेव क्षत्रं प्रतिष्ठापयति। बार्हस्पत्येन पूर्वेण प्रचरित। मुख्त एवास्मै ब्रह्म सङ्श्यंति। अथो ब्रह्मंन्नेव क्षत्रमुन्वारम्भयति। स्वयं कृता वेदिर्भवति। स्वयन्दिनं बुर्हिः। स्वयं कृत इध्मः। अनंभिजितस्याभिजित्यै। तस्माद्राज्ञामरण्यमभिजितम्। सैव श्वेता श्वेतवंत्सा दक्षिणा समृद्धौ॥२३॥

देवस्वामेतानि ह्वी १ षि भवन्ति। पृतावंन्तो वै देवाना १ स्वाः। त पृवास्मै स्वान्प्रयंच्छन्ति। त एन १ स्वन्ते। अग्निरेवैनं गृहपंतीना १ स्वते। सोमो वन्स्पतीनाम्। रुद्रः पंशूनाम्। बृह्स्पतिर्वाचाम्। इन्द्रौ ज्येष्ठानाम्। मित्रः सत्यानाम्॥ २४॥

वर्रणो धर्मपतीनाम्। एतदेव सर्वं भवति। स्विता त्वां प्रस्वानारं सुवतामिति हस्तं गृह्णाति प्रसूत्यै। ये देवा देवः सुवः स्थेत्याह। यथायजुरेवैतत्। महते क्षत्रायं महत आधिपत्याय महते जानराज्यायेत्यांह। आशिषंमेवैतामा शांस्ते। एष वो भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानाः

राजेत्यांह। तस्मात्सोमंराजानो ब्राह्मणाः। प्रति त्यन्नामं राज्यमंधायीत्यांह॥२५॥

राज्यमेवास्मिन्प्रतिदधाति। स्वां तनुवं वरुणो अशिश्रेदित्यांह। वरुणस्वमेवावं रुन्धे। शुचैर्मित्रस्य व्रत्यां अभूमेत्यांह। शुचिमेवेनं व्रत्यं करोति। अमन्मिह महुत ऋतस्य नामेत्यांह। मनुत एवेनम्। सर्वे व्राता वरुणस्याभूविन्नित्यांह। सर्वव्रातमेवेनं करोति। वि मित्र एवेररांतिमतारीदित्यांह॥२६॥

अरांतिमैवैनंन्तारयति। असूंषुदन्त युज्ञियां ऋतेनेत्यांह। स्वदयंत्येवैनम्। व्यं त्रितो जरिमाणंत्र आन्डित्यांह। आयुरेवास्मिन्दधाति। द्वाभ्यां विमृष्टे। द्विपाद्यजमानः प्रतिष्ठित्ये। अग्नीषोमीयंस्य चैकांदशकपालस्य देवसुवां चं ह्विषांम्ग्रयें स्विष्टकृतें समवंद्यति। देवतांभिरेवैनंमुभ्यतः परिगृह्णाति। विष्णुक्रमान्क्रंमते। विष्णुरेव भूत्वेमाँ श्लोकान्भि-जंयति॥२७॥ अर्थेतः स्थेतिं जुहोति। आहुंत्यैवैनां निष्क्रीयं गृह्णाति। अथों ह्विष्कृंतानामेवाभिघृंतानां गृह्णाति। वहंन्तीनां गृह्णाति। एता वा अपा राष्ट्रम्। राष्ट्रमेवास्मैं गृह्णाति। अथो श्रियंमेवैनंमुभिवंहन्ति। अपां पतिंर्सीत्यांह। मिथुनमेवाकः। वृषांऽस्यूर्मिरित्यांह॥२८॥

ऊर्मिमन्तंमेवैनं करोति। वृष्सेनोंऽसीत्यांह। सेनांमेवास्य सङ्श्यंति। वृज्कितः स्थेत्यांह। एता वा अपां विशंः। विशंमेवास्मै पर्यूहति। मुरुतामोजः स्थेत्यांह। अत्रं वै मुरुतंः। अन्नमेवावंरुन्थे। सूर्यंवर्चसः स्थेत्यांह॥२९॥

राष्ट्रमेव वेर्चस्व्यंकः। सूर्यत्वचसः स्थेत्यांह। सृत्यं वा एतत्। यद्वर्षिति। अनृतं यदातपित् वर्षिति। सृत्यानृते एवावंरुन्थे। नैन र्रं सत्यानृते उदिते हिर्इस्तः। य एवं वेदं। मान्दाः स्थेत्याह। राष्ट्रमेव ब्रह्मवर्चस्यंकः॥३०॥

वाशाः स्थेत्यांह। राष्ट्रमेव वृश्यंकः। शक्वंरीः स्थेत्यांह। पृशवो वै शक्वंरीः। पृशूनेवावंरुन्थे। विश्वभृतः स्थेत्यांह। राष्ट्रमेव पंयस्व्यंकः। जनुभृतुः स्थेत्याह। राष्ट्रमेवेन्द्रियाव्यंकः। अग्नेस्तेजस्याः स्थेत्याह ॥३१॥

गृष्ट्रमेव तेज्स्यंकः। अपामोषंधीनाः रसः स्थेत्यांह।
गृष्ट्रमेव मंध्यंमकः। सार्स्वतं ग्रहं गृह्णाति।
पृषा वा अपाम्गृष्टम्। यत्सरंस्वती। पृष्टमेवैनः समानानां करोति। षोड्शिमंगृह्णाति। षोडंशकलो व पुरुषः। यावांनेव पुरुषः। तस्मिन्वीर्यं दधाति। षोड्शिमंगृह्णाति। द्यात्रिः दधाति। षोड्शिमंर्जुहोतिं षोड्शिमंगृह्णाति। द्यात्रिः श्वत्सम्पंद्यन्ते। द्यात्रिः श्वदक्षराऽनुष्टुक्। वागंनुष्टुप्सर्वाणि छन्दाः सि। वाचैवैनः सर्वेभिश्छन्दोभिर्भिषिश्चति॥३२॥

कुर्मिरित्यांहु सूर्यवर्चसुः स्थेत्यांह ब्रह्मवर्चस्यंकस्तेजुस्याः स्थेत्यांहुव पुरुष्पयद चं॥५॥———[५]

देवीरापः सं मध्मतीर्मध्मतीभिः सृज्यध्वमित्यांह। ब्रह्मणैवेनाः स॰ सृंजति। अनाधृष्टाः सीद्तेत्यांह। ब्रह्मणैवेनाः सादयति। अन्त्रा होतुंश्च धिष्णियं ब्राह्मणाच्छु १सिनश्च सादयति। आग्नेयो वे होतां।

ऐन्द्रो ब्राँह्मणाच्छु १ सी। तेर्जसा चैवेन्द्रियेणं चोभ्यतों राष्ट्रं परिगृह्णाति। हिरंण्येनोत्पंनाति। आहुंत्यै हि पवित्राभ्यामुत्पुनन्ति व्यावृंत्त्यै॥ ३३॥

श्तमानं भवति। श्तायुः पुरुषः श्तेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। अनिभृष्टम्सीत्याह। अनिभृष्ट्र् ह्येतत्। वाचो बन्धुरित्याह। वाचो ह्येष बन्धुः। तुपोजा इत्याह। तुपोजा ह्येतत्। सोमस्य दात्रमसीत्याह॥३४॥

सोमंस्य ह्यंतद्दात्रम्। शुक्रा वंः शुक्रेणोत्पुंनामीत्यांह। शुक्रा ह्यापंः। शुक्र हरंण्यम्। चन्द्राश्चन्द्रेणेत्यांह। चन्द्रा ह्यापंः। चन्द्र हरंण्यम्। अमृतां अमृत्नेनत्यांह। अमृता ह्यापंः। अमृत् हरंण्यम्॥३५॥

स्वाहां राज्यसूयायेत्यांह। राज्यसूयांय ह्यंना उत्पुनाति। स्थमादौँ द्युम्निनीरूर्ज एता इतिं वारुण्यर्चा गृह्णाति। वरुणस्वमेवावंरुन्थे। एकंया गृह्णाति। एक्थेव यजंमाने वीर्यं दधाति। क्षत्रस्योल्बंमसि क्षत्रस्य योनिरसीतिं तार्प्यश्चोष्णीषं च प्रयंच्छति सयोनित्वायं। एकंशतेन दर्भपुञ्जीलैः पंवयति। शृतायुर्वे पुरुषः शृतवीर्यः। आत्मैकंशृतः॥३६॥

यावांनेव पुरुषः। तस्मिन्वीर्यं दधाति। दध्यांशयति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। उदुम्बरंमाशयति। अन्नाद्यस्यावंरुद्धे। शष्पांण्याशयति। सुरांबलिमेवैनं करोति। आविदं एता भंवन्ति। आविदंमेवैनं गमयन्ति॥३७॥

अग्निरेवैन्ङ्गार्हंपत्येनावति। इन्द्रं इन्द्रियेणं। पूषा पृश्निः।
मित्रावर्रुणौ प्राणापानाभ्यौम्। इन्द्रो वृत्राय वज्रमुदंयच्छत्।
स दिवंमलिखत्। सौंऽर्यम्णः पन्थां अभवत्। स आविन्ने
द्यावापृथिवी धृतन्नेते इति द्यावापृथिवी उपांधावत्। स
आभ्यामेव प्रसूत इन्द्रों वृत्राय वज्रं प्राहंरत्। आविन्ने
द्यावापृथिवी धृतन्नेते इति यदाहं॥३८॥

आभ्यामेव प्रसूतो यर्जमानो वज्रं भ्रातृंव्याय प्रहंरति। आविन्ना देव्यदितिर्विश्वरूपीत्याह। इयं वै देव्यदितिर्विश्व-रूपी। अस्यामेव प्रति तिष्ठति। आविन्नोऽयम्सावांमुष्या- यणौंऽस्यां विश्यंस्मित्राष्ट्र इत्यांह। विशेवेन रे राष्ट्रेण् समर्धयति। मृह्ते क्ष्त्रायं मह्त आधिंपत्याय मह्ते जानराज्यायेत्यांह। आशिषंमेवेतामा शांस्ते। एष वो भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानार् राजेत्यांह। तस्मात्सोमराजानो ब्राह्मणाः॥३९॥

इन्द्रंस्य वज्रों ऽसि वार्त्रघ्न इति धनुः प्रयंच्छिति विजित्यै। शृत्रुबाधनाः स्थेतीषून्। शत्रूनेवास्यं बाधन्ते। पात माँ प्रत्यश्चं पात मां तिर्यश्चंमन्वश्चं मा पातेत्यांह। तिस्रो वै शंर्व्याः। प्रतीचीं तिरश्च्यनूचीं। ताभ्यं पृवेनं पान्ति। दिग्भ्यो मां पातेत्यांह। दिग्भ्य पृवेनं पान्ति। विश्वाभ्यो मा नाष्ट्राभ्यः पातेत्यांह। दिग्भ्य पृवेनं पान्ति। विश्वाभ्यो मा नाष्ट्राभ्यः पातेत्यांह। अपंरिमितादेवेनं पान्ति। हिरंण्यवर्णावुषसां विशेक इतिं त्रिष्टुभां बाहू उद्गृह्णाति। इन्द्रियं वे वीर्यत्रिष्टुक्। इन्द्रियमेव वीर्यमुपरिष्टादात्मन्धंत्ते॥४०॥

व्यावृंत्त्यै दात्रमुसीत्यांहामृत्र् हिरंण्यमेकशृतो गंमयुन्त्याहं ब्राह्मणा नाष्ट्राभ्यः पातेत्यांह चुत्वारिं च॥६॥

दिशो व्यास्थांपयित। दिशाम्भिजिंत्यै। यदंनु प्रक्रामेंत्। अभि दिशों जयेत्। उत्तु माँद्येत्। मन्साऽनु प्रक्रांमित। अभि दिशों जयित। नोन्मांद्यित। स्मिध्मा तिष्ठेत्यांह। तेजं एवावंरुन्थे॥४१॥

उग्रामा तिष्ठेत्यांह। इन्द्रियमेवावंरुन्धे। विराजमातिष्ठेत्यांह। अन्नाद्यंमेवावंरुन्धे। उदीचीमा तिष्ठेत्यांह। पृशूनेवावंरुन्धे। ऊर्ध्वामातिष्ठेत्यांह। सुवर्गमेव लोकम्भिजंयति। अनूजिंहीते। सुवर्गस्यं लोकस्य समष्टौ॥४२॥

मारुत एष भेवति। अत्रं वै मुरुतः। अन्नेमेवावंरुन्थे। एकंविश्शतिकपालो भवति प्रतिष्ठित्यै। योऽरण्येऽनुवाक्यों गणः। तं मेध्यत उपंदधाति। ग्राम्येरेव पृश्भिरार्ण्यान्पृश्नपरिं गृह्णाति। तस्मौद्भाम्येः पृश्भिरार्ण्याः पृशवः परिगृहीताः। पृथिवेन्यः। अभ्यषिच्यत॥४३॥

स राष्ट्रन्नाभंवत्। स पृतानिं पार्थान्यंपश्यत्। तान्यंजुहोत्। तैर्वे स राष्ट्रमंभवत्। यत्पार्थानिं जुहोतिं। राष्ट्रमेव भंवति। बार्हस्पत्यं पूर्वेषामुत्तमं भेवति। ऐन्द्रमृत्तरेषां प्रथमम्। ब्रह्मं चैवास्मैं क्षत्रं चं समीचीं दधाति। अथो ब्रह्मंत्रेव क्षत्रं प्रतिष्ठापयति॥४४॥

षद्व्रस्तांदिभिषेकस्यं जुहोति। षड्वपिरंष्टात्। द्वादंश् सम्पंद्यन्ते। द्वादंश् मासाः संवत्स्रः। संवत्स्रः खलु वै दैवानां पूः। देवानांमेव पुरं मध्यतो व्यवंसपिति। तस्य न कृतंश्चनोपांव्याधो भविति। भूतानामवेष्टीर्जुहोति। अत्रात्र वै मृत्युर्जायते। यत्रंयत्रैव मृत्युर्जायते। ततं पृवैनमवंयजते। तस्माद्राज्सूयेनेजानो नाभिचंरित्वै। प्रत्यगेनमभिचारः स्तृंणुते॥४५॥

रुथे समंध्या असिच्यत स्थापयित जायंते पश्चं चाए॥————[७] सोमंस्य त्विषिरिस् तर्वेव मे त्विषिर्भूयादितिं शार्दूलचुर्मोपंस्तृणाति। यैव सोमे त्विषिः। या शाँर्दूले। तामेवावंरुन्थे। मृत्योर्वा एष वर्णः। यच्छाँर्दूलः। अमृत्र् हिरंण्यम्। अमृतंमिस मृत्योर्मा पाहीति हिरंण्यमुपाँस्यति।

इत्यांहुः॥४७॥

अमृतंमेव मृत्योर्न्तर्धत्ते। शृतमानं भवति॥४६॥ शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति। दिद्योन्मां पाहीत्युपरिष्टादिधे निद्धाति। उभयतं एवास्मै शर्म दधाति। अवेष्टा दन्दशूका इति क्रीब॰ सीसेन विध्यति। दन्दशूकांनेवावंयजते। तस्मात्क्रीबन्दंन्दशूका द॰शुंकाः। निरस्तन्नमुंचेः शिर इति लोहितायसन्निरस्यति। पाप्मानंमेव

नमुंचिन्निरवंदयते। प्राणा आत्मनः पूर्वेऽभिषिच्या

सोमो राजा वरुंणः। दैवा धंर्मसुवंश्च ये। ते ते वाचर सुवन्तानते ते प्राणर सुवन्तामित्यांह। प्राणानेवात्मनः पूर्वान्भिषिश्चिति। यद्भूयात्। अग्नेस्त्वा तेजंसाऽभिषिश्चामीति। तेज्रस्त्येव स्यात्। दुश्चर्मा तु भंवेत्। सोमस्य त्वा द्युम्नेनाभिषिश्चामीत्यांह। सौम्यो वै देवतंया पुरुषः॥४८॥

स्वयैवैनं देवतंयाऽभिषिश्चति। अग्नेस्तेज्सेत्यांह। तेजं

पुवास्मिन्दधाति। सूर्यस्य वर्चसेत्यांह। वर्च पुवास्मिन्दधाति। इन्द्रंस्येन्द्रियेणेत्यांह। इन्द्रियमेवास्मिन्दधाति। मित्रावरुणयोवीर्येणेत्यांह। वीर्यमेवास्मिन्दधाति। मरुतामोजसेत्यांह॥४९॥

ओजं एवास्मिन्दधाति। क्षत्राणांं क्षत्रपंतिर्सीत्यांह। क्षत्राणांमेवेनं क्षत्रपंतिं करोति। अति दिवस्पाहीत्यांह। अत्यन्यान्पाहीति वावेतदांह। समावंवृत्रन्नधरागुदीचीरित्यांह। राष्ट्रमेवास्मिन्ध्रुवमंकः। उच्छेषंणेन जुहोति। उच्छेषंणभागो व रुद्रः। भागुधेयेंनैव रुद्रन्निरवंदयते॥५०॥

उदं हुरेत्याग्नीं द्धे जुहोति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायां मेव दिशि रुद्रन्निरवंदयते। रुद्र यत्ते ऋयी परन्नामेत्यांह। यद्वा अस्य ऋयी परन्नामं। तेन वा एष हिनस्ति। य हिनस्ति। तेनैवैन सह शंमयति। तस्मै हुतमंसि यमेष्टं मुसीत्यांह। यमादेवास्यं मृत्युमवंयजते॥५१॥

प्रजापते न त्वदेतान्यन्य इति तस्यैं गृहे जुंहुयात्।

याङ्कामयेत राष्ट्रमंस्यै प्रजा स्यादितिं। राष्ट्रमेवास्यै प्रजा भंवति। पूर्णमयेनाध्वर्युर्भिषिश्चिति। ब्रह्मवर्चसमेवास्मिन्त्विषं दधाति। औदुंम्बरेण राज्नन्यः। ऊर्जमेवास्मिन्नन्नाद्यंन्दधाति। आश्वंत्थेन वैश्यः। विश्नमेवास्मिन्पृष्टिंन्दधाति। नैयंग्रोधेन जन्यः। मित्राण्येवास्मै कल्पयति। अथो प्रतिष्ठित्यै॥५२॥ भ्वत्याङ्कः पुरुष् ओज्ञसेत्यांह निर्वदयते यजते जन्यो हे चं॥॥———[८]

इन्द्रंस्य वज्रोऽसि वार्त्रघ्न इति रथंमुपावंहरति विजित्यै। मित्रावरुणयोस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषां युन्ज्मीत्यांह। ब्रह्मणैवैनं देवतांभ्यां युनक्ति। प्रष्टिवाहिनं युनक्ति। प्रष्टिवाही वै देवर्थः। देवर्थमेवास्मै युनक्ति। त्रयोऽश्वां भवन्ति। रथंश्चतुर्थः। द्वौ संव्येष्ठसार्थी। षद्वं पंद्यन्ते॥५३॥

षड्वा ऋतवंः। ऋतुभिरेवैनं युनक्ति। विष्णुऋमान्क्रंमते। विष्णुरेव भूत्वेमाँ श्लोकान्भिजंयति। यः क्षित्रियः प्रतिहितः। सौंऽन्वारंभते। राष्ट्रमेव भवति। त्रिष्टुभाऽन्वारंभते। इन्द्रियं वै त्रिष्टुक्। इन्द्रियमेव यजंमाने दधाति॥५४॥ म्रुतां प्रस्वे जेष्मित्यांह। म्रुद्धिरेव प्रसूत उन्नयित। आप्तं मन् इत्यांह। यदेव मन्सैप्सीत्। तदांपत्। राजन्यं जिनाति। अनांकान्त एवाक्रमते। वि वा एष इंन्द्रियेणं वीर्येणध्यते। यो राजन्यं जिनाति। सम्हमिन्द्रियेणं वीर्येणत्यांह॥५५॥

इन्द्रियमेव वीर्यमात्मन्यंते। पृशूनां मृन्युरंसि तवेव मे मृन्युर्भूयादिति वाराही उपानहावुपं मुश्रते। पृशूनां वा पृष मृन्युः। यद्वंराहः। तेनैव पंशूनां मृन्युमात्मन्यंते। अभि वा इय॰ सुंषुवाणङ्कांमयते। तस्येंश्वरेन्द्रियं वीर्यमादांतोः। वाराही उपानहावुपंमुश्रते। अस्या पृवान्तर्यंत्ते। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यानांत्ये॥५६॥

नमो मात्रे पृथिव्या इत्याहाहि ईसायै। इयंद्स्यायुंर्स्यायुंर्में धेहीत्याह। आयुंरेवात्मन्धंत्ते। ऊर्ग्स्यूर्जं मे धेहीत्याह। ऊर्जमेवात्मन्धंत्ते। युङ्कंसि वर्चोसि वर्ची मियं धेहीत्याह। वर्च एवात्मन्धंत्ते। एक्धा ब्रह्मण उपंहरति। एक्धैव यजंमान् आयुरूर्जं वर्चो दधाति। रथविमो्चनीयां जुहोति प्रतिष्ठित्ये॥५७॥

त्रयोऽश्वां भवन्ति। रथंश्चतुर्थः। तस्मां चतुर्जुहोति। यदुमौ सहावृतिष्ठंताम्। समानं लोकिमियाताम्। सह संङ्ग्रहीत्रा रथवाहंने रथमादंधाति। सुवर्गादेवैनं लोकादन्तदंधाति। हु सः शृंचिषिदत्यादंधाति। ब्रह्मणैवैनंमुपावृहरंति। ब्रह्मणाऽऽदंधाति। अतिंच्छन्द्साऽऽदंधाति। अतिंच्छन्दा वै सर्वाणि छन्दा स्मि। सर्वेभिरेवैन्ञ्छन्दोंभिरादंधाति। वर्ष्म् वा एषा छन्दंसाम्। यदतिंच्छन्दाः। यदतिंच्छन्दसा दधांति। वर्ष्म् वर्ष्मेवैन समानानां करोति॥५८॥

पुद्यन्ते दुधाति वीर्येणेत्याहानांत्ये प्रतिष्ठित्ये ब्रह्मणाऽऽदंधाति सप्त चं॥९॥———[९]

मित्रोंऽसि वर्रणोऽसीत्यांह। मैत्रं वा अहंः। वारुणी रात्रिः। अहोरात्राभ्यांमेवैनंमुपावंहरित। मित्रोंऽसि वर्रणोऽसीत्यांह। मैत्रो वै दक्षिणः। वारुणः सृव्यः। वैश्वदेव्यांमिक्षां। स्वमेवैनौं भाग्धेयंमुपावंहरित। समृहं विश्वैद्विरित्यांह॥५९॥ वैश्वदेव्यों वै प्रजाः। ता एवाद्याः कुरुते। क्ष्रत्रस्य नाभिरिस क्षत्रस्य योनिर्सीत्यंधीवासमास्तृंणाति सयोनित्वायं। स्योनामा सींद सुषदामा सीदेत्यांह। यथायजुरेवैतत्। मा त्वां हिश्सीन्मा मां हिश्सीदित्याहाहिश्सायै। निषंसाद धृतव्रंतो वरुणः प्रस्त्यांस्वा साम्रांज्याय सुक्रतुरित्यांह। साम्रांज्यमेवैनश् सुक्रतुं करोति। ब्रह्मा(३)न्त्वश् रांजन्ब्रह्माऽसिं सविताऽसिं सृत्यसंव इत्यांह। सवितारंमेवैनश् सत्यसंवं करोति॥६०॥

ब्रह्मा(३)न्त्व १ रांजन्ब्रह्माऽसीन्द्रोंऽसि सृत्यौजा इत्यांह। इन्द्रमेवैन १ सृत्यौजंसं करोति। ब्रह्मा(३)न्त्व १ रांजन्ब्रह्माऽसिं मित्रोंऽसि सुशेव इत्यांह। मित्रमेवैन १ सुशेवं करोति। ब्रह्मा(३)न्त्व १ रांजन्ब्रह्मासि वरुंणोऽसि सृत्यधर्मेत्यांह। वरुंणमेवैन १ सृत्यधर्माणं करोति। सृविताऽसिं सृत्यसंव इत्यांह। गायत्रीमेवैतेनांभि व्याहंरित। इन्द्रोंऽसि सृत्यौजा इत्यांह। त्रिष्टुभंमेवैतेनांभि व्याहंरित॥६१॥

मित्रोऽसि सुशेव इत्याह। जगंतीमेवैतेनांभि व्याहंरति। सत्यमेता देवताः। सत्यमेतानि छन्दारंसि। सत्यमेवावंरुन्धे। वर्रुणोऽसि सत्यधूर्मेत्याह। अनुष्टुभंमेवैतेनांभि व्याहंरति। सत्यानृते वा अनुष्टुप्। सत्यानृते वर्रुणः। सत्यानृते पुवावंरुन्थे॥६२॥

नैन र सत्यानृते उंदिते हि इस्तः। य एवं वेदं। इन्द्रंस्य वज्रोऽिस् वार्त्रघ्न इति स्प्यं प्रयंच्छिति। वज्रो वै स्प्यः। वज्रेणैवास्मां अवरप्र रंन्धयित। एव हि तच्छ्रेयंः। यदंस्मा एते रध्येयुः। दिशोऽभ्यंय राजांऽभूदिति पश्चाक्षान्प्रयंच्छिति। एते वै सर्वेऽयाः। अपंराजायिनमेवैनं करोति॥६३॥

ओद्नमुद्भुंवते। प्रमेष्ठी वा एषः। यदोद्नः। प्रमामेवैन् इ श्रियं गमयति। सुश्लोकाँ (४) सुमंङ्ग्लाँ (४) सत्यंराजा (३) नित्यांह। आशिषंमेवैतामा शाँस्ते। शौनः शेपमाख्यांपयते। वरुणपाशादेवैनं मुश्चति। प्रः शतं भंवति। शतायुः पुर्नेषः श्तेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। मारुतस्य चैकंवि श्वितिकपालस्य वैश्वदेव्यै चामिक्षांया अग्नयं स्विष्ट्रकृते समर्वद्यति। देवतांभिरेवेनंमुभ्यतः परिं गृह्णाति। अपान्नत्रे स्वाहोर्जो नन्ने स्वाहाऽग्नये गृहपंतये स्वाहेतिं तिस्र आहुंतीर्जुहोति। त्रयं इमे लोकाः। एष्वेव लोकेषु प्रतिं तिष्ठति॥६४॥

देवैरित्यांह स्त्यसंवं करोति त्रिष्टुभंमेवैतेनांभि व्याहंरति सत्यानृते एवावंरुन्धे करोति श्तेन्द्रियुष्यट्

पुतद्ग्रौह्मणानि धात्रे रिवनौन्देवसुवाम्थेतो देवीर्दिशः सोम्स्येन्द्रेस्य मित्रो दर्श॥१०॥
पुतद्ग्रौह्मणानि वैष्ण्वित्रंकपालमत्रुं वै पूषा वाशाः स्थेत्यांह् दिशो व्यास्थांपयृत्युदंह्वरेत्य
ब्रह्मा ३ न्त्व राज्ञ र्श्वतुंष्पिष्टिः॥६४॥

पुतद्वाँह्मणानि प्रतितिष्ठति॥

हरिंः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके सप्तमः

प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

26 सप्तमः प्रश्नः

 ${\sf GitHub: http://stotrasamhita.github.io \mid http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/